بزمارە ماە وگێژە.. نووسینی: بەکر ئەحمەد

چەند ساڵێکە دیاردەی "بزمارماە" لە چین بەتە وەردی سەرزاری میدیای ولات و لە ڕێگەی وێنە سەرنجڕاکێشەکانی دیاردەکێشەوە، ئینسان لە گۆشە و کەنارەکانی دنیادا، ڕوخساری بزمارە مالەکانیش دەبینێت.
"بزمارماە" ناوی دیاردەکەیە و لە سادەترین پێناسەکردنیدا، بریتییە لەو بارێککەوتنە یاسایانەی کاتێک خواستی کەمپانیا زبەلاحەکانی بیناسازی ، ڕووبەڕووی خواستی نەفرۆشتنی ماڵ و زەوی وزاری هاوڵاتیان دەبێتەوە کاتێک نایانەوێ ماڵ و موڵکیان بە کەمپانیاکان بفرۆشنەوە. بەگوومان لەو کاتەی کە کەمپانیاکان دیانەوێت پرۆژەیەکی نوێ لەو شوێنەدا دروستبکەن کە موڵک و ماڵی هاوڵاتیانە.
بە کورتییەکەی: ئەو خاوەنماڵانەی ڕێیاننەداوە کەمپانیا ماڵەکانیان بکاتە بەشێک لە پرۆژەکەیان، ماڵەکانییان وەک بزمارێکی چەقێنراو لەسەر نەخشەی بیناسازی کەمپانیاکان دەهێنێوە. دیمەنی تاکە ماڵێک کەوەک بزمار لە ناو شەڤ و ڕۆژی و سەنگی کەمپانیاکاندا سەربەرزانە ڕاوەستاوە، گەڕەوەی نا وتنەکە بە: ناکرێ هەموو شتێک بە دڵی ئەوە بێت!
هاوکاتیش دیاردەکە وەک ناوهێنانێک بە ئەو نەخشە جێبەجێنەکراوانەش بەکاردەهێنرێت کاتێک کەمپانیا بە نیازە پرۆژەی تازە بخاتە پلاندانانی خۆیەوە و دەبێت حساب و کتابێ بە ئەو زەمینانە بکات کە لە سەرتاوە لە کەلگەیەکی بزمار دەچن، نەبادا لە سبەینێکدا بزمارێک بە قاچیدا بچەقێت. ئەم دیمەنانەی خوارەوە، چەند نموونەیەکی کەمی ئەو بزمارە ماڵانەن کە لە مەدیا جیهانییەکاندا سەردێڕی هەواڵ بوون.

بەلام بە ئەوەی دیاردەی بزمارماڵ، ببەتە گرفتی کەمپانیاکانی ولاتی چین، دەبە پشتر ماڵ لە چوارچیوەیەکی یاسایدا جێگایەکی بەکرابتەوە بە ئەوەی بتوانێ ببەتە بزمار.

ئەو چوارچێوە یاسایەش بریتییە لە مافی دانپیانان بە موڵک و ماڵی تاکەکەسی ئینسانەکاندا. ئەوە ئەم جێگرتنە یاسایییە کە ئەو توانایە دەدات بە ماڵ بە ئەوەی ببەت بە بزمارێکی سەر رێگای جێبەجێکردنی نەخشەی کەمپانیاکان.

لە دەخی پڕۆژەکەی گەیژدا و ئەو نارەزایەتییەی لە سەلمانی دەستپێکردووە، ئەمە خاڵیکە ڕووبەڕووی هەمان دیاردە دەبینەوە، بەلام لە پێوەندییەکی پێچەوانەتردا. ئاخر گەیژ، مەلکی کەسێک نییە وبەڵام موڵکی گشتیشە. هاوکات کۆمایەتییەکی کەمی شاریش پێیوایە حزب و کەمپانیەکەی ناتوانن بەم شێوازە ماماڵە بە مولکی گشتییەوە بکەن.

ئەگەرچی لە دەخی چیندا، بزمارە ماڵەکان بە ساغ و سەلامەتی دەهێرنەوە تا کۆشکی نیشتەجێبوون کەمپانیا و خاوەنماڵ بەلایەکدا دەکەوێت. لە دەخی گەیژیشدا، کەسانێک هەن دەیانەوێت گەیژ بکرێتەوە بەو بزمارماڵەی کە کەمپانیا نەتوانێ پڕۆژەکەی خۆی تیا جێبەجێبکات.

بە کورتییەکەی: کردنەوەی گەیژەیە بە موڵکی گشتی، مافێک کە لەم کێسەدا لە گەیژە سەندراوەتەوە.
لە دۆخی بزمارە ماڵەکانی چیندا، زۆربەی جارەکان، رێککەوتنێک لە نێوان خاوەنموڵک و کەمپانیادا ئیمزادەکرێ و سازشێک لەسەر ئەو بڕە پارەیە دەکرێت کە خاوەنماڵ دەیەوێ لە بری رووخاندنی ماڵەکەی وەریبگرێت. ئەگینا تا ساڵانێکی زۆر، بزمارەماڵ، لە ناو نەخشەی جۆبەجۆکراوی کەمپانیادا وەک نەئێکی جیاواز بە دەنگ و ڕەنگی قەدیمی خۆیەوە، لە ناو ئەو ئاپارتمانە بە ئاسمانە چووانەدا، قیت و قنج ئادەوەستێ.
وەک لەسەرەوە ئاماژەم پێدا: گەیژە موڵکی کەسێک نییە و هاوکاتیش موڵکی گشتیە. بەڵام سەرنجاکێش ئەوەیە کە لایەن خودی دەسەلاتی سیاسییەوە ، وەک موڵکێکی تاکە کەسی مامەڵەی پێدەکرێت.
بەڵام ئەو لۆژیکەی لە پشت ئەم پرۆژەوەیە، لۆژیکی سەرمایەداریەکی مافیایییە کە لە زەر جۆگای ئەمڕۆی سەرمایەداری دنیادا کاری پێدەکرێت.
لە بەرازیلەوە بگرە کە سەدەها هێکتاری دارستانکانی ئەمازۆنی تێدا بڕاوەتەوە، بە کارتێلە گەورەکانی ئەمریکای لاتین کە مافیاکانی کۆکایین لە پشت بینەوەی داری دارستانکانەوەن تا بیکەنە کۆگەی کۆکا. زەر دوور نەڕۆیت، دروستکردنی چەندین بەنداو لە ئێران و تورکیادا کە لەسەر ئاوارەکردنی ئەو گوندنشینانەن کە زەوی و موڵک و ماڵکانیان بەتاڵاندەبرێت تا پرۆژە گەورەکانی کەمپانیاکان جۆبەجۆبکرێ، ئەمانە چەندین نموونەی بچوکن لە گۆشە و کەنارەکانی دیکەی دنیادا.
ئەم لۆژیکی سەرمایەداریەوە و لە راستیدا ناکرێ هیچ کەسێک تووشی شۆک بکات. سەیر لەوەدایە، کە نە بینەوەی دارستانکان و نە کۆلەوارکردنی دەموچاوی گەیژە لە پاراستنی ژینگە و جۆگاوێگای ئەم شاخە لە یادەوەری ئینسان و شیعرەکانیدا دەبێتە موتیفی یەکەمی راوەستانەوە لەبەرانبەر ئەم بەربەریێتەی سەرمایەداریدا، بەڵکو ئەوەی کە دەکرێ خاڵی جۆهەری ئەم کێشەیە بێت: بەهەزکردنی ئەو سنوورە یاساییانەیە کە دەکرێ موڵکی گشتی تیا بەهەزبکرێت.
بە ئەم مەبەستە، بە جیا لە داخوازی ژینگەپارێزی و هەشتنەوەی بەها ئیمزێ کولتوریەکان، لەشکرێک لە دادوەر و پارێزەرانکی ئینسانی پێویستن تا ئەم خەباتە لە ئاستێ قانوونیەکیدا سەبت بکات.
بەئەوەی گەیژە و شاخ و دەڵێ زەوتکراوەکانی دیکەی کوردستان ببنە بزمارە ماڵێکی هەمیشەیی کە ناکرێ سازشی لەسەر بکرێت، دەبێ وەک موڵکی گشتی دووبارە ئەو مافەیان پێبدرێتەوە.
ئەوەی لەم نارەزایەتییە بچکۆلەی ئیستای سلیمانیدا بوونی نییە،

ئەو دەنگە یاساییەیە کە موکی گشتی بکاتە خاکی سوور کە هیچ هێزێک نەتوانێت دەستی بۆ ببڕێت. بە بۆای من، ئەمە بە تەنها ئەرکی سلێمانییەکان نییە و بەتالانبردنی شاخ و دەڤی کوردستان لە مێژە لە هەراجکردنداییە و لە سەرتاسەری کوردستاندا، شۆفلێکانی لە کاردایە.
سەیر ئەوەیە، رۆژگارێک لە ژێر دەسەلاتداریەتی بەعسدا، کەمەربەندی جادە شەستییەکەی دەوری سلێمانی، ئەو خالە سوورە بوو کە گۆشەپەدانی کەرتی نیشتەجێبوونی شار نایەتەوانی بیبڕنێت. لەمڕدا هیچ سنوورێک نییە کە ئەم شارە چەندە دەکرێ گەورە بێت و بە چ ئاراستەیەکدا دەکرێ گۆشە بکات.
تێروانینێکی ڕەمانسیانە هەیە کە زیاتر لە مێدیای ڕۆژئاوادا بڕەوی هەیە و کوردەکانی دەرەوەی ولات لە بڕوپەدانیدا، دەستیان هەبووە. ئەویش دەربارەی پەیوندی نێوان و کورد و شاخەکانییەتی. دەربینێکە ئاواهییە: کورد بە جیا لە شاخەکانی، کەسی تری نییە تا بیپارێزێ. چاڤی هەکەڕاوکانی سەر سینەی گەیژە، گەڕەوەی چیرەکێکی تراژیدی تر: شاخەکانمان لە ئەستادا، خەشیان بە ناپارێزرێت، چ جای لەوەی بتوانن، ئینسانەکانی بپارێزن.
ڕەنگە لە باری ڕەمزییەوە، شۆفلەکانی سەر گەیژە، کەتایی ئەو بانگەشە ناسیونالیستییە بێت کە ناسیونالیزم و چەکدارەکانی لە دەووری شاخەکانی کوردستانیان دروستکردووە. ئینسانی کورد بە ئەوەی شاخەکانیشی بپارێزێت، دەبە پێشتر لە پاراستنی خەی و حورمەتی ئینسانی خەیەوە دەستی پێبکردایە. پرۆژەیەک کە لە هەموو مێژووی ناسیونالیزمی کورد و کوردایەتییەکیدا، تەکستێک نادەزیتەوە کە ئینسان تیایدا شایەنی حورمەتی ئینسانی خەی بێت. لەم نیشتیمانەدا چی هی منەو چی هی دەسەلاتی سیاسییە؟ مافەکانی من کامانن؟ سنووری نێوان دەرگای مالەکەی من و ڕاوستانی سەیارەی ئاسایش لە کوێدایە؟ کاتێک شەرپەنجە هەمپەدەگرێ، کەرتی تەندروستی دەرمانەکەیە یان خەستەخانەی فاروق؟ ئەمانە ئەو پرسیارانن کە وەلامەکانیان هێک بەو ئاراستەیەدا دەتبات کە چارنووسی گەیژە خەی تیا دەبینەتەوە. بە کورتییەکەی: لە وەلامی ئەم پرسیارانەدا، ئەوەی ڕەزی بە دانەرابێت، حورمەتی ئینسانی کوردە، بەیە کارێکی سەرسوهیینەرانە نییە کە شاخەکانیش دەستدرێژییان بکرێتە سەر.
بەهام هەشتا نەچووە بچۆ. گەیژە لە ڕاستیدا دەکرێ بکرێ بە ماڵ. دەشکرێ بە کرێیەکی کەم بدرێ بەو هەزارەها کرێچی و بە خانەوولانانەی کە لە نیشتیمانی خەیاندا بستێ زەویەکییان نییە. ئەمەش دەکرێ ئەلتەرناتیڤێکی تر بێت: گەرانەوەی مولکی گشتی بە هاوڵاتییان. بە تایبەت لە ولاتێکدا کە هاوڵاتی بە دەفتەرێ دەڵار، ئیمکانی بە

خاوەنماڵبوونی خەڵکی لەسەندراوەتەوە.

نووسینی : بەکر ئەحمەد
2024/06/17

سەبارەت بە پرسی ڕەشنبیریی و ڕەشنبیرانی کورد.. ءەبدوڵا سەمان(مەشخەڵ)

پرسی ڕەشنبیر بە تێگەیشتنە چینایەتییە ماديکاڵەکەی مارکسیزم و لەوانگەی بەرژەوەندییە چینایەتییەکانی ستەملێکراوانی ململانێی نێوان کار و سەرمایە، پرسێکی کلتووری و کۆمەڵایەتییە فرە ڕەهەند و ئاراستەیە. هیچ کەسێکی ڕەشنبیر نییە لەدەرەوەی ئایدیۆلۆژیای چینێکی دیاریکراوەوە بتوانێت ڕاڤەی ژیان و کۆمەڵگە بکات. ڕەشنبیر ناتوانێت لەسەرووی کەشمەکەشە چینایەتییەکانەوە هیچ هەڵوێست و تەوانینێکی هەبێت. لەوانگەی مارکسیزمەوە ڕەشنبیر واتا کەسێکە توانای بینینی دیوە هەگبەدراوەکەی ژیانی هەیە، مرۆڤێکە دەتوانێت پنتکە تاریک و تەریکەکانی ژیان ببینێت و لەوشەوە بۆ سەرمایە مەعریفییەی کە هەیەتی، هەوڵی ڕەشنکردەوەیان بدات. ڕەشنبیر ئەرکییەتی نهێنییەکانی پشت سەری بەیارەکانی چینی دەسەڵاتدار بخوێنێتەوە و ئەوەی لە خزمەتی خەڵکی ستەمدیدە نییە، بیداتە بەر ڕەخنە. ڕەشنبیر واتا ڕەخنەگری جیددی لە ناشرینییەکانی دەسەڵاتی بەرژوازی و کلتوور و نەریتە بەبەهاکانی ژیان. ڕەشنبیر پەیامبەرێک نییە لەسەرووی چینەکان و خەڵک و کۆمەڵگە و لەدەرەوەی ململانێ چینایەتی – کۆمەڵایەتییەوە لەسەر کورسی مەعریفە دانیشتبێت و فەرمایشت بدات، بەڵکوو ڕەشنبیر کەسێکە یان هاوڵاتییەکی ئاسایییە و مرۆڤێکە وەک هەر مرۆڤێکی تر. ئەوەی کەسی ڕەشنبیر لە کەسێکی ئاسایی جیا دەکاتەوە ئەوەیە کە ئاستی ڕەشنبیریی و ئاگایی لە بارودۆخ و دیاردەکان و کۆمەڵگە لەئاستێکدایە کە دەتوانێت بەرژەوندییە چینایەتییەکان ببینێت و بپارێزێت و شوناسی مەعریفی خەڵکی هەر لەو بەرژەوەندییانەوە دیاری بکات. وابەستەبوون بە

بەرژەوەندییە چینایەتییەکانی کۆمەڵگای سەرمایەداری دیاریکەری هەوەستی شەڕشگێڕبوون و نا شەڕشگێڕبوونە. کۆمۆنیستەکان ئەگەر ئەم هەوەستەی لەدەربکەشرێت، ئەوا کارەکتەرێکی بەتاڵ لەشەڕشگێڕییەتی و پڕاوپڕ لە دیماگۆجییەتی لە دەمنێتەوە. ئەوەی کە کۆمۆنیستەکان، سیاستە، سیاستی رادیکاڵ و کۆمۆنیستی، سیاستی سۆشیالیستانەی پرۆلیتاریا لەخەبات بۆ سۆشیالیزم. بەواتایەکی تر کۆمۆنیزمی مارکسیستی واتە قسەکردن لەسەر سیاست، بەرژەوەندی چینایەتی، دەسەڵاتی سیاسی، شۆڕش، ئازادی و یەکسانی و ڕزگاری یەکجارەکی. خەڵادان لەم ڕاستییە، لادانە لە حەقیقەتێکی سەختە – مێژوویی گرنگ کە دەیەها ساڵە بەرژوازی دەهێنی بە دەکووتێت و دەزگا زانیارەکانی میدیایی بۆ خستووەتە گۆڕ. سیاست بۆ کەسی کۆمۆنیستی وەک ئەکسجین وایە لەپرسەی هەناسەدان. ئەمە لەسایەی بەرهەمهێنانی ئابووریەوە ئەو غەدرە گەورەیەی لە مرۆڤ و سیاست دەکرێت لەم سیستەمە چەوسێنەرەی سەرمایەداری، لەڕاستیدا غەدرە لە ئازادی و بەها ئینسانییەکانی ژیان و بوون. کۆمۆنیستبوون بە هۆشیارییەکی ڕەخنەییەوە بەوانەتە دیاردەکان و کۆمەڵگای ئینسانیی. مەعریفەی ڕەخنەیی ئەو توانایە بە کۆمۆنیستبوون دەدات کە هەمیشە ڕەخنەگرانە بیر بکاتەوە و ئامادەیی بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە دەبێتە هەی سازکردنی زەمینەی دژباو و ڕەتکردنەوەی کۆن و ناسینی نوێ. کایەی چالاکی کۆمۆنیستبوون تەنها مەیدانێکی تایبەت نییە، بەڵکوو سەرجەم کایەکانی ژیان شوێنی چالاکی بیرکردنەوە و ڕەخنەگرانەی ئەون.

شوناسی نەتەوەیی و ئیشکردن لەسەر بەها کلتووری و فەرهەنگییەکان لەسەر بنەمای نەتەوە، ناتوانێت ڕەهەندی پڕاتیک بگرێت لە نزیکردنەوەی کۆمۆنیستبوون لە ئەرکە ئینسانییەکەی. چونکە ناسیونالیزم هەمیشە شۆڤینیزمێک لەناخیدا نووستووە و ئەم شۆڤینیزمە ڕەگری لە بەردەم ئەرکە مرۆییەکان. بە کۆمۆنیستبوونێکی کوردزمانی تەقلیدیش کە ژینگە سیاسی و کلتوورییەکەی هەمان ژینگەی سیاسی سەرمایەدارییە، تا ئەو جێگەیە تەکان دەدات و قسە دەکات کە دەی بەرژوازی نەشێت و بەرژەوەندی چینایەتی سەرمایەداری نەکەوێتە مەترسییەوە . کایەی کۆمۆنیستبوونی کوردی، گەرچی کەم تا زۆر بارگاویە بە بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە، وەلێ نەیتوانیوە خۆی لە پرسە گرنگەکانی ژیان بدات و قسەی مێژوویی خۆی بکات. کەمەڵگەی کوردیش بۆیە ناتوانێت بچێتە پێش، چونکە کۆمۆنیستبوونێکی لە ئەرکە بنەڕەتییەکانی کۆمۆنیستبوون لایان داوە و سەرقاڵی هەندە کارن کە کۆمۆنیستبوونەکەیان دەخاتە ژێر پرسیارەوە. زەربەی هەرە زۆری کۆمۆنیستبوونی کورد مووچەخۆری دەسەڵاتن و بە دیان کۆکوتنی ژێربژێریان لەگەڵ دەسەڵاتی کوردی واژوو

کردووە و ئیمتیازات و دەستکەوتە شەخسییەکانیان بەرچاویانیان تاریک کردووە. یان باشتر بڵێم هێشتیرانی کورد(کە من بە لاستیکترین دەستەواژەی دەزانم) خەیان لە ئەرکە گرنگەکانیان دەدزنەوە. لە سی ساڵی ڕابردووەدا تەنها و تەنها خەریکی مکیاجکردنی ڕووی دزێوی دەسەڵاتی کوردی بوونە و بۆیە دەبینین لەبری هێزخنکێنی بۆمبر و ڕاستگۆ، سوپایەک لە هێشتیری حیزبیی و چاودێری سیاسی و هێژنامەنووس و ئەدیب و نووسەری بەمانای وشە بەکرێگیراو و دواکەوتوو دەبینین کە مووچەکانیان لەلایەن دەسەڵاتەوە بە خەرج دەکرێ و تەنانەت زۆربەیان دەبە مووچە و خانەنشینن بە پلەی سەربازی جیاجیا. ئەم نەریتی کەین و سەودایەی کایەی ڕۆشنبیری لە کوردستان، پەروەردە و فەرهەنگی گرتۆتەوە. سیستەمی چینایەتی سەرمایەداری داهێنەری ئەم مەدلەلە لە هێشتیرانی ئێستی هەژاران و ئێستی شکێش و ئێستی ئاوگەیی کەمەگەن. بە وەستانەوە بەرامبەر بەم مەیلە لەهێشتیری کۆنەپەرستی لیبڕاڵ لە کوردستان، دەبێت خەباتی چیانایەتیمان دژ بە سیستەمی سەرمایەداری و بەرژوازی کوردستان تووندتر و چڕتر بکەینەوە. بۆیە بەبڕچوونی من :

یەک : هێشتیر فیرعەونی دانایی نییە و فەرمایشت بدات و لەسەرووی خەڵک و لەسەر کورسی مەعریفە دابنیشێت، بەڵکوو هێشتیر کەسێکە یان هاوڕاتییەکی ئاساییە و مرۆڤێکە وەک هەر مرۆڤێکی تر. ئەوەی هێشتیر لە کەسێکی خاکی جیا دەکاتەوە ئەوەیە ئاستی ڕۆشنبیریی و ئاگایی لە بارودۆخ و دیاردەکان و کەمەگەیە بەبڕاورد بە کەسێکی خوێندەواری ئاسایی بەرزترە.

دوو : هێشتیر هەوەستی چینایەتی لە دەربکەشت بەتاڵ دەمێنێتەوە. من سەیرم بەم هێشتیرانەی کورد دێت تەنها ئەو کاتە هەویست وەردەگرن کە مەترسی جیدیی هەبێت لەسەر دەستکەوتە شەخسییەکانیان، وەکوتر گەرخەکی هەژار و ستەمدیدەی کورد بەقوڕی هێشدا بچنە خوارێ، ئەم هێشتیرانە هەر خەریکی سڤسەتبازی و گەمەکردن لەگەڵ خوێنەر و خەڵکردنە چاوی خەڵکەوەن و کەشە و گرفتی خەڵکی هەژار بە گرفت و کەشەی خەیان نازانن.

سێ : زۆربەی هێشتیرانی کورد،هێشتیرانی مەدلکن لە فریودان و دیماگۆجییەت و خەریکی شاردنەوەی ڕاستییەکانن لەژێر ناوی فکر. ئەم تایفە لە هێشتیران ئەمە کەسیان ئەو جورئەتیان نییە لەدەرەوەی لێکدانەوەی هەهێندییەکان پێناسەی خەیان بکەن. هیچ هێشتیرێک ئامادە نییە لە وتارێکدا بەچوونی خەی بنووسێت بە گەڵانەوە بە فەکە یان نیتشە یان هایدگەر..تاد. وەک ئەوەی بڵێی ئەم ناوانە بنەمای هێشتیریییان دانابێ. هەهێندییەکان هێیان هەبوو لە گەورەکردنەوەی قەشتی نەوان خەڵک و هێشتیر. هێشتیری کورد خەی

لە جگەیەکی بەندتر لە خۆک دەبینە و لووتو خریکە ناشرینترین ئاژەڵ دەگەڕێت لەمژووی هاوچەرخدا. نۆک هەر ڕۆشنبیر، بگرە هەر تاکێکی کۆمەڵ پێویستە لەسەری بخوێنیتەوە و ئاگاداری بیر و بۆچوونی فەیلەسوفان و سیاسەتمەداران و بیرمەندانی جیهان بیت.، بەڵام نۆک هەنانی تەروانینی هەرچی بیرمەندی کۆنەپەرستە بە نەو کایەی ڕۆشنبیری کوردیی.

چوار : ڕۆشنبیریی کورد باسی دەردە قەڵەوەنەکانی کۆمەڵگە ناکەن، خەیان لە گەلە دیاردە دەبوەرن. بە ئەوان کۆمەڵگەی چینایەتی وەک ئەوەیە بوونی نەبێت، باسی مارکسیزم تووشی هیستریا و سەرئێشەیان دەکات. مەسەلەی ژن و منداڵ و قوتابخانە و پەروەردە و بێکاری و..تاد بێکاری خەیان نازانن. شۆڕش و ڕزگاری لە ستەمی چینایەتی بە ئاسنی سارد کوتین دەبینن. وەک ئەوەی ئەو ڕۆشنبیرانە لە کۆمەڵگە نەژین. من وای دەبینم قسەکردن هەر لە سیستەمی بەرهەوبردنی دەسەڵاتەوە تا دەگاتە چارەسەرکردنی زبڵ و خاشاک ئەرکی ڕۆشنبیرانە.

پێنج : پێویستە ڕۆشنبیر پردی نەوان کۆمەڵگە و کلتورە جیاوازەکان بێت. بەواتایەکی تر، ڕۆشنبیر دەبێت پرد بێت لەنەوان خوێنەرانی کورد زمان و بزووتنەوە فیکری و ئەدەبیی و هونەریی پشکەوتووخوازەکانی جیهان. ڕۆشنبیر دەبێت ئاڤقەی نەوان فەرهەنگە جیاوازەکان بێت. ڕۆشنبیر دەبێت دەستکەوتە فیکریی و زانستی و هونەریی پشکەوتووکانی مرۆڤایەتی لەگەڵ جیاوازەکانی بەریەککەوتنی لەگەڵ کۆمەڵگەدا بگوازێتەوە و بتوانێت وەک گەیەنەرێکی بەخۆش ئەو ئەرکە ئەنجام بدات، نۆک بە ویستی خەی و بەپێی بەرژەوەندی چینایەتی خەی دەستکاری ئەو دەستکەوتانە بکات و بە ئافەرین و دەست لەپشتدان و خەاتێک ناپاکی لە کۆمەڵگە بکات.

شەش : ڕۆشنبیری کوردی تا ئێستاش هەر ڕۆڵی وەرگر دەبینێت و زۆر کەم دەبەخشێت. ئەمەش جگە لە هەکارە سیاسییەکەی، ئاماژەی نائامادەیی داهێنانە لەو کایە گرنگەی ژیانی کۆمەڵگەدا. کۆمەڵگەی کوردی نۆک بیرمەند ناهێنێتە دەرەوە، بگرە بەهۆی ناکارابوونی پەروەردە و فەربوونەوە، تواناکانی بیرکردنەوەی کۆمەڵگەی لەکار خستووە و لەبری ئەوە دووبارەبوونەوەیەکی بەمانا بەرهەم دێنێتەوە کە زیان بە داهێنان دەگەێنێت. لەڕەوە فیکر لە چالاکی دەکەوێت و ناتوانێت بەهاکان وەکوو خەی ببینیت و بخوێنیتەوە.

حەوت : ئێستا زۆربەی ڕۆشنبیران و ئاڤقەی یەکەمی ڕۆهەندیەکان خەریکی سیاسەتمەدارانی کوردن و هەریەکەیان خەیان خزاندووەتە حیزبێکی بەرژوازی نەتەوەیی یان ئایینیی و بوونەتە مفتوەڕی ئەو سیاسییە نەخوێندەوارانەی کە ڕۆژانێک لاپەڕەیەکی کتێبێکی ئەم

هێشنبیرانەیان نەخوێندەوە. ئەویش تەنها و تەنها لەپێناو ئەو پارە و دەستکەوتە مادییانەی کە وای لێکردوون وەکو لێبوک بکەونە شوێن ئەو سیاسەتمەدارانە. ئەمەش سەلمێنەرێکی واقیعی جوانی هەر ئەو هێزە چینایەتییە جیددییەی ئەمە بووە کە ساتەهایەک لە رەهەندیەکانمان گرتووە و ناوەکۆکە چینایەتییەکەیمان بۆپێی توانا دەرخستووە.

بەم پێیە و لەژێر سێبەری ئەم واقیعیەتەی کەمەگەی کوردی، دەساتی کوردی لە سێ دەیەی ڕابردوودا، پرسی هێشنبیری وەکو پرسێکی جیددی تەماشا کردووە و بودجەیەکی تایبەتی بۆ تەرخان کردووە تا هێشنبیرانی کورد لەگەڵی میدیای نووسراو و بیستراو و بینراوەوە بتوانن بۆئەرکی خۆیان هەبسن. بتوانن ئیرادەی شەشگەرانە لە خەڵکی کوردستان دامەزن و دووریان بخەنەوە لە هەبازی شەش و خەبات. نەک هەر ئەوەش تەنانەت شەش و خەباتیان لەلا بەبەها بکەن و باوەڕی خەڵکی ستەمدیدەی کوردستان بە ئاوگەی پیدانی ژیان بگەڕێنن بۆ باوەڕی تاکگەرایی و وەستانەوە دژ بە کاری دەستەجەمعی و لەهەمووشیان گرنگتر دژایەتیکردنی مارکسیزم و سۆشیالیزم و خەباتی کرێکارانە. لەمەشدا هێشنبیران بگشتی و هەهەندیەکان بەپلەی یەک لەئەنجامی غیابی هێزی شەشگەڕ و پاشکۆی مارکسیزم و چینی کرێکار لە گۆڕەپانی سیاسی کوردستان، توانیان سەرکەوتنی مۆژووییی بە چینی بەرژوازی و کۆنەپەرستانی کوردستان و ناوچەکە تەمار بکەن.

خوێنەران و هێشنبیرانی کورد دەبێت جارێکی تر لەوانگەی شەشگەرانەی مارکسەوە پرسە هەرە گرنگەکانی ژیان و کەمەگە لێکدانەوە و بزووتنەوەیەکی هێشنگەری چینایەتی وگەڵ بخەن و ستەپێکی گەورە بە کۆنەپەرستی بکەن و هەوڵەوەی بەرەوپێشچوونی کەمەگەی کوردستان ڕووەو داهاتوویەکی ڕووناک و گەش بجووڵێنن. ئەمە ئەو ئەرکەیە کە هێشنبیرانی شەشگەڕ و مارکسیستی کورد ناچێت بە ساتێک چیتر فەرامۆشی بکەن.

عەبدوڵا سەمان(مەشخەڵ)
کۆتایی شوبات و سەرەتای ئازاری ٢٠٢٤

لە بارەی وەرگێڕانی شیعرەوە.. عەبدولڕەحمان فەرهادی

زۆر لەبارەی وەرگێڕانی شیعرەوە نووسراوە، کە لەنێو دەقە ئەدەبییەکاندا، گرانترین جۆری وەرگێڕانە. ئەمە دووبارە بنیادنانەوەی دەقە لە ڕووی هونەری و ڕێتمی ناوەوە و مۆسیقا و دەنگ و وشەکان بە زمانێکی دیکە، کە پێویستە خوێنەر هەست بەوە بکات دەقێکی شیعری دەخوێنێتەوە. بە ڕای من زیاتر ئەو شیعرانە لەکاتی وەرگێڕاندا بەها جۆراوجۆرەکانی شیعریان تێدا دەمێنێتەوە و بە جوانی لە زمانێکی ترەوە دەگوازرێنەوە کە تا ڕادەیەك لە دەقەکەدا درامایەك یان چیڕۆکە شیعرێکی کورت هەبێت.

لە وەرگێڕانی شیعردا دەق بە تەواوی ناگوازرێتەوە، بێ نموونە ئەگەر دەقێکی شیعری بدرێتە چەند زمانزانێك و داوای وەرگێڕانیان لێ بکرێت بێ زمانێکی دیاریکراو، ئەوا بێگومان هەریەك لە کارەکان لەوەی دیکەیان جیاواز دەبێت و لێرەدا دەردەکەوێت کە تەنیا زمانزانین بێ وەرگێڕانی شیعر بەس نییە، بەڵکوو کەسی وەرگێڕ خۆی تا چەند تێگەیشتن و دید و ئاستی ڕەشنبیریی لە بواری هونەرکانی شیعردا فراوانە، هەروەها ئەگەر کەسی وەرگێڕ خۆی شاعیر بێت، ئەوا جوانتر و کارامەتر دەتوانێ یاری بە وشەکان بکات و هاوواتاکانی وشەیەك هەبژێرێت، چونکە هەر زمانێك سیستمی تایبەت بە دەنگ و ڕیتم و پێکهاتەی وشە و ڕستەکانی هەیە و پێویستە کەسی وەرگێڕ، ئاگاداری هەردوو زمان بێت و بە هۆشیارییەوە وشە و مانا و وێنەکان ئالوگۆڕ بکات.
زۆرجار لە شیعردا گواستنەوەی تەواوی وشە بە وشە هێز و جوانیی دەقەکە لەدەست دەدات و دەبێتە دەقێکی میکانیکانە وەرگێڕراو، وەك ئەوەی کۆمپیوتەر و ئێپڵکان application دەیکەن، هەروەها زۆرجاران بەرهەمهێنان و گواستنەوەی جوانی و هێزی وشە و وێنەی شیعری بێ زمانی دووەم، وادەکات وەرگێڕانەکە ناتەواو و پڕ لە دەستکاری بێت، نموونەی ئەمانە لە ئەدەبی کوردیدا زۆرە.
لە وەرگێڕانی چوارینەکانی خەییامدا کە چەند شاعیرێکی بەتوانا کردوویانە بە کوردی، لەوانە: گۆران، شێخ سەلام، هەژار، دڵزار، عوسمان عەونی و هیی تر، ئەگەر ئەمانە بخوێنینەوە، ئەوا جیاوازییە زۆرەکانی نێوان کارەکان تێبینینمان ڕادەکێشێت.
هەژار چوارینەکانی وا تێك هەڵاوە کە داری بەسەر بەردەوە

نەهێشتووە، بەڵام هەست بە خوێندنەوەی شیعر و زمانێکی جوان و واتاش دەکەین، وای بۆ دەچم هەژار لە وەرگێڕانەکانیدا، تەواوی ئازادیی بەخۆی داوە، پێموایە ئەمە بۆتە هۆی دەستکاریی تەواوی دەقەکان، بۆ نموونە وەرگێڕانەکەی شێرفنامێ سەرنج و ڕەخنەی زۆری لەسەرێ، هەروەها لە وەرگێڕانەکەی عوسمان عەونی کە لەم ساڵانە جەلال زەنگابادی لە دووتوێی کتێبێکدا بە ناڕەکراوی لەچاپیدا، تیایدا دەڵێت فارسییەکان بەرانبەر هەر چوارینەیەك دانراون، عەونی دەستکاریی هیچێك لە چوارینەکانی نەکردوون، بەڵام خوێنەر یەکسەر هەست دەکات، دەقی وەرگێڕدراو دەخوێنێتەوە، لە ڕێدا تووشی چاڵ و چاڵی و گرد و نشێو و تەنانەت لەنگیی دێڕەکانیش دەبێت. زۆرجار لە وەرگێڕانی شیعردا، شیعرییەت لەبار دەچێت و دەقی وەرگێڕدراو دەبێتە ڕستەی بێ هەستوخوست و پەخشانێکی ڕووت! بۆیە زۆر بیرۆا لەبارەی وەرگێڕانی شیعرەوە هەن.
جارێکیان (وا بزانم!) شێرکۆ بێکەس لە دیدارێکدا گوتی: شیعری وەرگێڕاو وەك ماچی پشت شووشە وایە. هەروەها شاعیری ئەمریکایی ڕێبەرت فرۆست کە چەندین دەقی شیعریی وەرگێڕاوە، دەڵێ: شیعر لەکاتی وەرگێڕاندا ون دەبێ. شیلیی شاعیری ئینگلیز، کە ئەویش لە چەندین زمانەوە شیعری کردووە بە ئینگلیزی، دەبێژێ: وەرگێڕانی شیعر هەوڵێکی تەواو نەزۆك و بێهودەیە، وەك گواستنەوەی گوڵێکی وەنەوشەییە لە خاکێکی بەپیتەوە بۆ زەڵێ خاکێکی نەشیاو بۆ نەشونما. هەروەها زمانناس و ڕەخنەگری ڕووس ڕۆمان یاکۆبسن گوتوویەتی: تاکە وەرگێڕانی شیاو بۆ گواستنەوەی داهێنان و جوانی و سەرلەبەری واتا و وێنە لە شیعردا، دووبارە نووسینەوەی دەقەکەیە کە بە شێوەیەکی تر دێتە بەرهەم. هەقە ئەوەی لەم بوارەدا کار دەکات و جێ پەنجەی دیارە، هەوڵ بدات بەدوای دەقێکدا بگەڕێت کە لەکاتی وەرگێڕاندا واتا و ڕەگەزەکانی تری کە پێشتر هەیانبووە بە هەمان نرخ بماندا تەوە. من خۆم لەم بوارەدا تا ئێستا دەیان شیعرم لە زمانی عارەبییەوە کردووە بە کوردی، بەڵام کە ئەمەم کردووە، پێشتر تا ڕادەیەك دڵنیا بووم لەوەی دەقەکە بە هەمان بەها دڵنمەوە سەر لاپەڕە، بۆنیازم سەرلەبەریان لەم ماوەیدا بۆ کتێبێک بکاوبکەمەوە. دەبێ ئاماژە بەوە بکەم کە هێندێ نووسەری دەستپاچە و کەمدەرامەت و زمانناسانمان هەن، بەهۆی گووگل و ئامێر و هەکاری نەشیاو، دەن بە زۆر وەرگێڕانکانیان، دەست دەدەنە شیعری بگانە و ئەم دنیا پاك و جوانە بە زبڵ و هەڵوپڵ دەشێوێنن، چما وەرگێڕانی شیعر و دەقی بەرزی ئەدەبی، هەر ئەوەندەی بەس بتوانیت ئەو زمانەی لێی وەردەگێڕیت لە بازاڕ قسەی پێ بکەیت؟ بگومان نەخێر! ئەم دیاردە نەشیاوە مایەی نیگەرانییە و هەڕەشەی کەسانێ

دەسبەرداری ئەم زیندانییە بن.

عەبدولڕەحمان فەرهادی

بەیانییەک هەتا نیوەڕۆ..
چیرۆکی: نەوزاد بەندی

بە دەنگی باران لە خەو هابوو ، بەیاری دا پێش ئەوەی دەم و چاوی بشوات ، بەواتە بەر دەرگا تەر بەنی خاک بکا ..هەر دەرگای ترازاند چوار سەگی گەورە هەڕەتیان بە هەنا ، کە لە هاستیدا لە برساندا بە لای هاتن ، ئەمیش هەر ئەوەندەی پێکرا ، بە هاکردن گەیاندە ژوورەوە ..لەگەڵ داخستنی دەرگاکە ، ئەژنۆیەکی بریندار بوو ..لەو کاتەدا پێڵەک مراوی کەچیان ئەکرد ، یەکەکیان دەنگەکی لە بەرز بەوە وەک ئەوەی بەم بڵێ گوێ مەدەرێ ، جار جار ئەژنۆیش وای لە دە ..
بە شێلە شێل گەیاندە ماڵەوە ، خەزانی ووتی : بتڵێ غازەکە ئەستا تەواو بوو ، هەردوو بتڵەکەی تریش بەتاڵن ..
ملی بتڵێ غازەکی گرت و هەڵی دایە ناو ئوتومبیلەکەی ، پێش ئەوەی سلف لە بدا ، تەلەکی لە کوڵە ناوەنجەکەیەوە بە هات: (باوە ، مەلزەمەی مامەستا بەشارم بە بکەڵ ، هەڵبژاردنەکان ..)
سلفی لە دا و .. چەند مەترێک ڕەیشتبوو ، زەنگی مەبایل لەی دایەوە ، کچەکەی بوو : (زوو وەرەوە ، پێویستم بە سیارەکەیە ، سیمینارم هەیە)
گەیشتە فولکەکە و ..گەڕپی سەوز ، پرتەقاڵیی بوو ، پێی پێوە نا ، پرتەقاڵی و سوور بوو ، گوێی لە فیکەی پۆلیسی هات و چە بوو ، بە ویستی خۆی ، ووتی کورە دەبێ تەیش ، مەعاشجوان .. لەو کاتەی کە ووتی مەعاشجوان ، زەنگەکی قایبەری بە هات ، واتا ڕێک لە نەوان مەعاش و جوانەکەدا زەنگەکە هات ..(کوێی باش لە کوێی ؟
بەڕێوبەری کاگەیی گەیا و خەی ناوی ئامادەبووانی خوێندەوە ، بواری هیچمان نەبوو ، تە و دوانزە کەسی تری بە غایب نوسی ..فریاکەوە ، وەرەوە ، پینە و پەیەکی بکە)
ـــ پینە وپەیەی چی ؟ ئەی ئەمە من ئەفم ..پشووم ..ئەی نازانن ؟

ـــــ بـــــوبـر ئـــــ مـانگی ـــمـزان دوو موچـتـان لـ بـغـاوـ وـرگرتووـ ، ئـاخ و ئـف نـماوـ .. !
گـیشتـ بـردـم بـنزینخـانـیـک ، خـی کـــرد بـ ژووردا و .. زرم ، بـتـ غازـکـی دا بـ ئـرزا ..
ـــــ غازمان نیـ برا ..
تاسـک بردیـوـ ، سـرـکی هـبـی بـ سکرینـکـیان ، نـاندی :
ـــ ئـی ئـو LPG یـ چیـ نوسیوتانـ ؟
کرـکارـکـ لـووتـکی بـ خوراند و تـماشایـکی سکرینـکـی کرد ، ـک لـ کـاتی لـوتخوراـدنـکـ و ..بـ تـایبـت لـ پیتـی واوـکـیـدا ، زـنگـکی لـ تـلیگرامـوـ بـهات ، دایکی بوو : (ئـرـ ـئـمـ دایک و فرزـندین ، ئـوـ بـ سـرـکمان لـ نادـی .. خـ هیچمان ناوـ ، هـر حـز ئـکـین بتبینین !)
کرـکارـکـ لـ لـوتخورادنـکـی بـوـ و وتی :
ـــ وـا داتا بـیسـکـمان تـکچووـ ، ئـوـ سـعاتـکـ تـلمان بـ پسپـی داتابـیس کردووـ بـ بـمان بکوژـنـتـوـ ..
(بـخوا دایـ زـر مـشغوـم .. خـیشم نازانم چی ئـکـم ..تـزـ سـرم سوک بـ ، دـم بـ لاتان)
ـــ نا نا .. پسپـی داتابـیسی ناوـ ، ئـستا من بـ خـکـ بـردـک بـتان ئـشکـنم ..
لـ ساتـوـختی خـکـ بـردـکـدا ، لـ مـسنجـرـوـ زـنگـکی بـ هات ، کوـ گـورـکی بوو : (باوکـ ، عـسر یاریمان هـیـ ، جوتـ پـاوی شـقـم بـ بکـ ، ـقـم 40، بـا سـپی بـ ..ئـگـر ژمـارـ حـوتـکی ـناـدی پـوـ بـ ، باشتر..)
ـک لـ کـاتی ـناـدـکـدا ، شـپی لـ سـکرینـکـ هـساـند و LPG ـیـکـ کوژایـوـ ..
کرـکارـکی کـ سـری لـوتی خوراند ، توشی شـک بوو ..نـیـئـزانی چی بکا ، دـمی داپچـی بوو وـک هـلانـی خورماخـرـ وابوو ..
کـ کرـکاری پـمپـکانی تر ، هـمـتیان بـ هـنا ، ئـم ویستی خـی قوتـار بکـا ، نـیـتـوانی .. لـ ـاستیدا ئـگـر دـستبـرداری بـتـ غازـکـی بووایـ ، ئـیـتوانی قوتاری بـ بـام ـک لـ کاتی گرتنی ملی بـتـ غازـکـ و گرتنی یـخـی خـی لـ لایـن کرـکارـکی بـنغالی فیل ئاساوـ ، مـبایلـکـی دیسان لـی دایـوـ ، ملی غازـکـی بـردا و دـستـکی برد بـ مـبایلـکـی ، سـعدونی خـخـر بوو : (دوکانـکـت هـر بـناوـوـ ماوـ ، لـ باجـکان بووم .. سـ سـایش قـرزاریت ، ئـمـ نـی بـ باجـکـان ، ـنگـ نـتـوانیت بیکـوژـنیتـوـ ، باوـسمـ ئـیووت شتی وا نیـ ، دوا فلسی لـ ئـسـنین)
ـک لـ کاتی باوـ سمـکـدا یاخود لـ نـوان باوـ و سمـکـدا

ناچار بوو کەللەیەک بدات لەناو دەمی کرکاری بەنگالی و پەلەخوردی زۆییەکەی بکات ..
کرکارێکی تر هەمەتی بە هێنا ، ئەم قاچە زامدارەکەی بەرز کردەوە ، بە هەواشی کەشای بە لا ملیدا ، کرکارەکە وەک پەڕە کەوت و بورایەوە ..
هەک لە کاتی لەدانی قاچی و لاملی کرکارەکەدا ، زەنگێکی لە وەتس ئەپەوە بە هات ، ویستی مەبایلەکەی هەبگرێ ، لە دواوە دوو پۆلیس توند دەستیان گرت ..
لەناو فەردی ئەکسپلۆری پۆلیسدا چەند زەنگێکی تری بەهات ، بواریان نەدا وەڵام بداتەوە .. لەگەڵ گەیشتنی بە پۆلیسخانە ، لافاو هەستا ، بەرمیلی ئیزکراو لە چاوەوانی نەوتی پێنجا هەزاریی بەغداد ، تەنەکە خەڵی هەنگا و هەنگ ، پشیلەی کوژراو ، لقی داری شکێنراو ، ئەمانە و شتی تریش وەک قردەلە بە قژی شۆپلەکانی لافاوەکەوە بوون ..
لە هەڵەوی پۆلیسخانەکەدا ، پۆلیسێکی لاوازی هەنگزەرد ، بە مامەستا مامەستا بەرەو ڕووی هات ..
ـــ مامەستا ئەوە خەڕە ؟ چەن تە دەستبەسەر کراوی ؟ فەرموو ..فەرموو .. لەڕە دانیشە ..
نایهەشت پۆلیسەکان بیبەنە ژووری بەندکراوەکانەوە ..
ـــ چا بە شەکرەوە ئەخەی یان بە شەکر ؟
پۆلیسەکان لە پۆلیسە لاوازە هەنگزەردەکە مەڕە بوونەوە :
ـــ ئەمە تاوانبارە ..
ـــ من بەرپرسم لێی ، با لای من دانیشێ .. ئەمە نووسەرێکی گەورەیە ، نایناسن ؟ بەرهەمەکانیتان نەخوێندەتەوە ؟
دوو پۆلیسەکە لێی ووردبوونەوە ، هیچیان لە هەنەکەاند ..
هەک لە کاتی لە هەنەکەاندنەکەدا سە زەنگی جیای بە هات .. دەستی برد مەبایلەکەی بە دەنگ کرد ..
لە کاتی بە دەنگ کردنەکەدا ، ووتی : چایەکی بە شەکر .
هەر ئەو کاتەی کە ووتی چای بە شەکر ، بەڕێوەبەری پۆلیسخانەکە پەیدا بوو ، مەیەکی لە کرد و ..دەستی برد شەقازلەیەک لە پۆلیسە لاوازە هەنگ زەردەکە بدات :
ـــ گەورەم ! ئەمە نووسەر و شاعیرێکی گەورەیە ..
بەڕێوەبەر لە نەوان نوسەر و شاعیرەکەدا ، ووتی : (حیسابی تە دوایی ئەیکەم ، شاعیر و نوسەرت فەر ئەکەم)
قەڵەی هاکەشا و بە ژوورەکەی خەی بردی ..
ـــ تە ئەزانی چ تاوانێکت کردووە ؟
ـــ چی ؟

ـــ سکرینی بەنزینخانەیەکت شکاندووە .. لە دوو کارمەندت داوە هەشتا یەکەکیان بە هەشە ..
ـــ بە گوریی نوسیویانە LPG کەچی غازیان نییە ..
بەڕێوەبەری پۆلیس سمێڵی خستە ناو دەمی بە ددانەکانی توند گرتی و لە لووتەوە هەناسەیەکی دایەوە کە زیاتر لە ساڵنسای هەندە ئوتومبیلی وەرزشیی ئەچوو ، ئەو ئوتومبیلە گرانبەهایانەی کە کوێی بەرپرسە باڵاکان بە پارەی خەیاڵیی ئەیکڕن ..
ـــتە ئەزانی ئەو بەنزینخانەیە هی کێیە ؟
ـــ هی کێیە ؟
ـــ هی حاکم نادرە ..
ـــئە ..
ـــ ئی ..کەواتە تۆ دەستدرێژیت کردۆتە سەر شەخسی حاکم نادر
ـــ من لە دوو کڕکارم داوە نەک لە حاکم نادر ..ئینجا من بڕگریم لە خەم کردووە ، چونکە هەردووکیان هەرشیان کردە سەرم ، دانیەکیان بەنگالیی بوو .. ئەوەی تریان لە شارەووریی ئەچوو ..
ئەو کاتەی کە ووتی شارەووریی ، ڕێک لە(زووریەکە) دا زەنگی بەڕێوەبەری پۆلیسخانە لێی دا ، ئاوازی مونە مەر بوو ..
ـــ بەڵێ گوورەم ..
ـــ پەیوەندی بە کاک حاکمەوە بکە ، با خەی سزاکەی بە دیاری بکا ..
ـــ بەڵێ گوورەم .. ئەمر ئەکەی ..بەڵام ژمارەی کاک حاکمم لە لا نییە ..
ـــ بنوسە .. سفر .. حەوت سەد و حەفتا ..پێنجا و دوو ...سی و ...
ـــ دەستخۆش گوورەم ..

لەگەڵ نوسینی هەر ژمارەیەکی مۆبایلەکەی حاکمدا ، مەڵەیەکی لێم ئەکرد ، واتا یانزە مەڵە ..
کە زەنگیان بە لەدا ، حاکم سەرقاڵی خۆ ڕێکخستن بوو بە ئەوەی سەردانی چوار شەکراوخواردنەوەی جیا جیا بکات لە چوار مزگەوتی جیاجیای شار ، مزگەوتی عومەری کوڕی خەتاب ..مزگەوتی حاجی ئەحمەدە سوور ..مزگەتی فایقی کۆڕک ..مزگەوتی دارولسەلام ..
ـــ بەڵێ ..
ـــ لە بەنزینخانەیەکی بەنزتا ، کابرایەک سکرینی LPG یەکەی شکاندووە و لە دوو کڕکاریشی داوە ،دانیەکیان هەشتا هەشی نەهاتۆوە ..ئەمرتان بە چییە ؟
لەو کاتەی کە ووتی ئەمرتان بچییە ، ڕێک لە کاتی (تان) ـــکەدا ، زەنگەکەی بە هات :
ـــ قوربان کڕکارە گەرمیانییەکە هەشی هاتۆوە ..!

(خۆزگەرا داوای سی قی ئۆو کابرایەکان بکەن ، بزانن کێیە)
ـــ بەڵێ قوربان ..
ـــ بیبەنە ژوورەوە ..
(قوربان ، ئەم کابرایە بەکالۆریۆسی لە کارگێڕیدا هەیە .. چوار زمان ئەزانێت .. شانۆکار و شاعیر و نووسەر و هونەرمەندێکی خەنەگرە .. پشتوونی هەشی لە تایکواندۆدا هەیە ..خەزاندارە و پێنج منالی هەیە ، گوندەکیان لە زانکۆیە و بچووکەکیان سەفی سێی سەرەتاییە ..حەزی لە هەنگی خاکییە .. سێ جار لە تورکیا و یۆنان و ئیتاڵیا سنووردا شکراوەتەوە .. خزمی کەمەک بەرپرسی باڵایە ، بەڵام قسەی لەگەڵ هیچیاندا نییە ـــ)
ـــ (بەسە .. بەس .. بەڕێزان کەن .. بەڵام بەڵێننامەیەکی بە دەستنووسی خۆی لە وەر بگرن ...)
کە پۆلیسخانەی بە جێهێشت ، تەماشایەکی مۆبایلەکەی کرد :
⋆ وەتس ئەپ :
(سەق و تەماتە و کولەکە و کەرەوز بکە ، با تەماتەکە تۆکەکەی هەق نەبێ .. ئەگەر تەرخون و نەعنایشت بەرچاو کەوت ، بیانکە)
(بابە ، بیرم نەبوو پێت بڵێم لەگەڵ پەناوە شەقەکاندا ، جووتە گەرەوی درێژی شینیشم بە بکە ، هی فتبەڵەن)
(لەگەڵ مەلزەمەکەی مامەستا بەشار ، مەلزەمێیکی کیمیایشم بە بکە هی مامەستا...)
(ئەو بابەتەی ناردووتە ، زۆر تەواوە ، بەڵام ناتوانین بێت بڵاو بکەینەوە)
(قەیناکا ، با وا بێ .. ئەمزانی تەگەڵاویت …)
(کاکە گیان ! ئەو حەبی خەوە نەماوە ..ئێستا خەڵک بە شتی تر بەکاری دێنن ..ئەمە لە تە تە دەگەین ..)
⋆ **قایبەر :**
(بۆچی جوابی تەلەفۆن نادەیتەوە ؟ دوانزە کەسەکە هاتنەوە و هەر یەکەی بە بیانوویەک ، کوژاندیانەوە ..غیابی تە نیشر کرا)
(ئارەزووی خۆتە ، من خەمی تەمە ، دوکانەکە بە ناوتەوەیە ..بۆچی تەلەفون هەڵناگری ؟)
(لە بیانییەوە تەلەفۆنت بۆ ئەکەم ، خێت بە چی ئەزانی ؟)
(ئەمڕۆ ئیتر داشکاندنی کارەبا تەواو ..دیارە تە دەوڵەمەن بووی)
(عەسر ئەمڕۆ بە نەرویج ، حەزم کرد نیوەڕۆ پێکەوە چایەک بخەینەوە .. دوو جار زەنگم بە کردی)
(ببوورە ، بە هەڵە پەنجەم بەرکەوت)

⋆ **ماسنجەر :**

(قینا بە تەکسی ئێم ، هەزار جار تەلەفۆنم کرد ..دیسان شت نەکردبە ؟)
(ئازانم تاقەتی ئەو شتانەت نییە ، بەس با گلەیی نەکەی ، تاقە پورزاکەمان مرد …ئەم نیوەیە …تەلەفون هەگرە خۆ ناتخەین)
(چییە خاڵە ، تاقەتی قسەت نەماوە .. ووتم سبەینێ یان دوو سبەینێ سەرە لە هەولێر نادەین ؟ خەریکە دەم ئەتڕقێ ..)
(بۆچی وا لە خۆت ئەکەی ئازیز ؟ تە بارەکی قورست لەسەر شانە ..هەر من ئازانم)

(هیچ ئیشم نەبوو ، هەر حەزم کرد هەواڵێکت بپرسم .. واز لەو جارە نوسینانە بێنە ، کەس نایانخوێنێتەوە ..یەک کەباب دابزێنەوە ، خەڵکەکە وەک مەش لەی ئەنیشن ، تە باسی نیتشە و سارتەری چی ئەکەی)
(بەڕێز .. من خانمەکم لە ئەفریقیا ، مەردەکەم مردووە و خاوەنی پێنج ملیۆن دۆلارە ، تە بە کەسەکی شیاو ئازانم ، ژمارەی بانکیت بنێرە ، هەموویت بە ئەنێرم ، لەوە بیدە بە فەقیر و فوقەرا ..)

⋆ تەلیگرام:
(باوکە ، ئەوە بۆچی جواب نادەیتەوە ؟ غازمان نەماوە .. داوای دەلیقەریمان کرد ..بە تەیش بانگ کەین ؟)
(ڤەستڤالی ئەم جارە ئەبە بێت ، قینا هیچ بۆاو مەکەرەوە …)
(کاکە گیان ، لە خۆت بایی مەبە ..بە پیاوت ئازانین بێیە تەڵت بە ئەکەین)
(ئازانم مەشغوڵیت .. زەرابی گەڕەک گیراوە ، حەفارێک و سێ کرێکار لە بیانییەوە خەریکن .. یەکی شەشت هەزارمان مەسرەف کردووە ، ئەوەی تەیش من دەفعم کرد ..مەبایل مەشغوڵ مەکە)
.....
.....

گرانی ئارەزووکان.. شیعری:

ستیڤان شەمزینی

سەرم دەنا بەکی هەکورماوە
هەزارەها نەهنی
خەی تەیدا حەشاردارە
هەزاران وشەی شەرمنی
تەدا قەتیس بووە
دەموەت تەزەک ئازایەتی
قەرز بکەم
تا هاوارم بگاتە کەشکەلان
لەرەوە لە دەی شیعرەکەوە
جاڕ بدەم
ژنەکم خەشدەوەت
دەکی سپی و
رەحەکی سەوزی هەیە و
خەونەکانی پەمەیین
ئای چەند ئارەزوو دەکەم
دەی خومکراو و
رەحی زەردەگەڵاو و
خەونە خەمەشیەکانم
لە پەرستگەی عەشقیدا
رەنگ بکەم
چەند بە تاسەوەم
تەکیلای ماچی
بەژنەتە ناو پەرداخی دەمم
مەمکەکانی بەربنەوە
ناو دەستم
چاوە خومارەکانیشی
ببەنەتە چاوم
ئەو دەمە بەرووتی
خەمان پەکەوە
گرە دەدەین

چاوەکانم ماندوون
رەنگە نەتوانن ببینن

پەتان سەیر نەبەت
بەم دەبیستن
وەختێک ئەو ژنە دەڕەت
وەرە بمگرە خەت
با فەتیەک بە مەژوو بگرین
تە لە باوەشی مندا
منیش
لە شەوەکی ئیرەتیکی تەدا
گوێیەکانم کاس بوون
رەنگە نەتوانن ببیستن
پەتان سەیر نەبەت
بەم دەبینن
ساتێک ئەو ژنە
بە چرپەوە دەڕەت
وەرە لە ئامێزما بنوو
تەماشام بکە
لەمدیو پەنجەرەیەکی رووناوە
ئەوتا لە ئاو روو تترم
ئەی ئاگرترین پیاو
کەرەمکە لەناوما دامرکاوە
زمانم زەر لە مەژە شکاوە
رەنگە نەتوانم بپەیقم
پەتان سەیر نەبەت
بەم فام دەکات
کاتێک ئەو ژنە بە سرتە دەڕەت
وەرە با پێکەوە بنووین
لەسەر سیسەمی نارنجی ئارەزوو
پێکەوە لەسەر بەردی رەقی وجود
وەنەی روو تیمان هەڵکەین

شتێک لەناو مندا
هەمیشە کپە
شیعر نەبوایە
کەولاە دەبووم
زمانێکی ترم دەوت بە وتن

گۆیەکی ترم گەرەکە بە بیستن
قەڵەمەکی ترم پێویستە بە نووسین
ئەو ڕەگایانەی پێشوو کەن بوون
ئەو شیعرانەی تر گشتیان وتران
ئەو گرێیانەی زووتر هەموو کرانەوە
ڕەگێیەکی نوێ دەدەزمەوە بە وتن
شەوازێکی نوێ دادەهێنم
بە دەربەینی ئەم ژاوەژاوە کپە
لە هەودام لەسەر نەریتی ڕشەبا
لەگەڵ خەمدا ئەو ژنە ببەم
بەپێی ئامێژگاریی حەزرەتی پایز
گەڵا گەڵا
وەک درەخت رووتی بکەموە
بە چاوکردن لە لاولاو
بە دیواری غروریدا هەڵگەڕێم
بە گەرانییەکی نەشئەئامێز
مەمکانی لە زیندانی ستیان
رزگار بکەم
بە دەم چەینی مارشی ئازووەوە
دەمم بخەمە ناو دەمیەوە
من دەموە بە شەوازێکی نوێتر
بلکێم بە قەدری ئەو ژنەوە

پێویست بە ژماردنی شەوکان ناکا.. دڵکەش قادر

باسی برینی چیام بە مەکە
من نغرەم لە برین
لەناو لیڤی چیام.
باسی ونکردنی خەیاڵ مەکە

من خەریکی نووسینەوەی مەحالم
لەناو ونکردنی ونبووندا.
باسی بارانم بۆ مەکە
من لەبیان ون بووم،
دەم پڕە کاکتەزی ژیان.
باسی ڕووناکیم بۆ مەکە
من شەوگارم پڕە لەتەنهایی
سینەم چڕ بەتەوە
سەوی باغی ئیرەمم
پڕە لە گریان.
لەڕەوە پۆیست بە ژماردنی شەوکان ناکا
پۆیست بەواندنەوەی خەو ناکا
پۆیت بەورتە ورتی بەسوود ناکا
ئیتر تا قیامەت لەڕ نابی.
سلەمانیی
دەکەش قادر